

(14)
(13)

S. 127

DISPUTATIO
PHILOSOPHICA
DE CŒLO

Quam

Auxiliante Deo Ter. Opt. Max.

*Ex Decreto Amplissima Facultatis Philosophicae in Illustri
ac Regia Academia Upsalensi*

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi & Excellentissimi Viri

M. LAURENTII STIGZELII

Logices Professoris ordinarij præceptoris sui plurimum colendi.

*Pro consequenda laurea Magisterij publicæ censuræ
submittit.*

JONAS BENEDICTI KVSAN.
DER NERICIUS.

*Ad Diem Decemb. Anno 1631 in Auditorio majori
Horis à Septima matutinis.*

UPSALIAE,

Excudebat ESCHILLUS MATTHIÆ,

DISTRICT OF COLUMBIA
PHILADELPHIA
D E C O E L O

Author of the
The Doctor's
The Doctor's
The Doctor's

THE PRESENT
M. I. A. R. R. E. N. T. I. S. T. I. O. N. E. L. L. I.
The Doctor's

THE DOCTOR'S
JONAS BENEDICT KISSAN
The Doctor's

The Doctor's
The Doctor's
The Doctor's

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

T H E S I S

I.

Bditam cæli naturam commodè ac compendiosè, explicat non solum ejus *Definitio*, quæ juxta placita philosophorum in duplici est differentia, scilicet, *Nominalis & Realis*, sed & ejus *attributa*.

2. In Nominali Definitione tria apprimè sunt notandà. 1. *Ετυμολογία* seu nominis Notatio. 2. *Ὁμωνυμία* seu varia acceptio. 3. *Συνανυμία* seu varia significatio.

3. *Ετυμολογίαν* quod concernit, alij cælum ducunt à *celando*, quod omnia tegat, alij à *celando* seu sculpendo eo quod stellis quasi ornatum ac calatum est: Alij δὲ ἀπὸ τῆς κοιλῆς à concavitate, unde & Veteres latini scripserunt *coelum*.

4. *Ὁμωνυμίαν* quod spectat (quæ non sublata errorum genetrix semper est habita) tenendum, quod vox cœli aliter à Theologis, aliter à philosophis usurpari solet.

5. A Theologis sumitur, 1. pro ipso Deo ut videre est Luc: 15: 21. Baptismus Johannis fuit nê è cælo i.e. à Deo aut ex hominibus. 2. Pro *caelesti & spiritali gloria*, aliqui hoc exponunt de cælo Empyreo, quod *Primum* sit Elementaris regio, *Secundum* ætherea, *Tertium* illud supremum, ubi aliqui ductum & dictamen rationis sequentes, Deum, tanquam in certo & corporali loco, habitare somniant. Hoc etiam cælum solent Theopistæ per contemptum, cælum *ubiquitarium* appellare.

6. 3. Pro calatibus & beatis mentibus: Job. 15: 15. cali

non sunt mundi in oculis Dei.

7. Pro certitudine seu immota veritate verbi Divini Psal. 89. In calis firmasti veritatem &c. facta allusione ad hoc materiale calum, quod ea demum firma sint, quæ ibi sunt, cum terrena omnia sint infirmissima.

8. A Philosophis etiam variè usurpatur vox cali.

1. Non rarò ab Arist: sumi solet pro toto universo. 2. Pro ultima sphaera quæ alias ab illis qui orbis ponunt reales, dici solet primum mobile. 3. Pro toto expanso à terra usq; ad ultimum calum.

ne Thulo
in usu
captura
3. ofus pth

9. Ab utriusq; communiter accipi solet, pro Elementari regione, hoc est aëre. Sic Psal. 8. volucres cali & nubes cali, id est in aëre volitantes. Job. 2. dicuntur ejus amici scidisse vestimenta & sparsisse pulverem in calum id est in aërem. Eadem significatione vox hæc accipitur, cum dicitur calum clausum, arcum & ferreum, pro aëre & tempestatibus parum frugiferis, & præsertim salutari pluvia & rore carentibus. Levit: 26. Deut. 18. 1. Reg. 8.

10. Hanc vocis acceptionem prophanis etiam authoribus non minus esse in usu, apparet, ex Virg. 1. Georg: ubi hæc verba memoriæ prodita reperiuntur: varium cali prædicere morè i. e. varias cali constitutiones. Item Eclog: 1. dicitur quareus de celo tangi, hoc est fulmine aëris. Sic & latinius sermo & alij dicunt Nubilum aut terenum calum, salubre calum, quin & propitium.

11. Deniq; Generaliter, pro sola & tota ætherea regione, stellas omnes tam errantes quam fixas, continente: & hæc est propiissima & hujus loci.

12. Συνοψίαν quod attinet, Notanda breviter aliquot vtriæ cali appellationes.

13. A Latinis *Aether* dicitur, quod nomen originem ducit à Græco αἰθήρ, non quod igne flagret δὲ αἰθέρι quod est ardere: Sed δὲ αἰθέρι id est semper currere, quod nimirum perpetua circuitione, stellæ in eo circumgyrentur: Non immeritò igitur malè audivit Anaxagoras hoc vocabulo abuter s pro igni usurpavit, statuitq; cælum esse ignitum & solem ferrum igni accensum.

14. A Græcis salutarur hisce nominibus, quod dicitur. 1. ἄνωγος, idq; vel ab ὄρα quod visui sic pervium, vel quia (teste Aristotele de mundo) est ὄρα τῶν ἄνω terminus superiorum. 2. Ὀλυμπός, quasi ὀλολαμπής à fulgore.

15. Ab Hebræis duobus potissimum insignitur Nominibus, dicitur enim 1. פרוש Expansio, expansum, à radice פרו Extendit, distendit & rem fluidam distendendo continuavit, confirmavit: cælum enim super terram & reliqua elementa expansum est. Hanc vocem septuaginta interpretes transtulerunt στερέωμα, firmamentū. 2. מרוש alijs ab aquis, alijs ab admiratione dictum. Et tantum de voce seu Nominali Definitione.

16. Illis quæ ad Nominis explicationem pertinere videbantur obiter prælibatis, ad Definitionem (seu potius descriptionem) recto pede accessum faciamus, quæ à varijs variè solet proponi, hanc tamen reliquis omnibus præferendam censemus.

17. Cælum est corpus naturale simplex, constans, perspicuum, tenuissimum, purissimum, in hoc universo amplissimum, sphericum, Elementarem mundum proximè ambiens, astrorum domicilium.

18. Genus hujus Definitionis desumptum ex lib. 3. de cælo tex: 1. cap. 1. Est corpus Naturale &c. quo inveni-

idem motus localis, sed de materia principium motus qd motus
formae sui motus. Arist. i Meteor. c. 2.

tur caelum, materiam & Formam: & sic motus sui prin-
cipium internum habere.

19. Atributa & proprietates caeli, loco differentiae
propriae & specificae, nos latentis (interim Definitum
mediocriter explicantes) positas, immediatè post cau-
sarum tam externarum quam internarum expositio-
nem & enodationem (postulante id bona ac legitima
methodo) subjicere ac annectere animus est.

20. *Causam Efficientem* caeli nos christiani, oraculis
Divinis edocti ac informati, Deum Ter. Opt. Max. con-
stituimus creatorem & conservatorem omnium rerum,
qui etiam secundo creationis die nobilissimum aspe-
ctusq; admirandum hoc corpus ex massa rudi primi di-
ei, efformavit. Gen: 1.

21. Aristotelis igitur sententiae impingenti in aper-
tum Dei verbum subscribere vetat orthodoxa religio,
qui putavit caelum nec habuisse initium nec habiturum
finem, sed ex Dei aeternitate caelum (tanquam ejus se-
dem) aeternum conclusit. lib. 1. de caelo cap. 3. tex: 22.
Misera ac deploranda verba, quid itaq; potest noster
intellectus in fidei articulis, sibi relictus & extra ductum
& dictamen Spiritus S. constitutus, ex hujus incom-
parabilis & nulli secundi philosophi errore, colligere
obscurum non est.

22. Inficiari non possumus saepe etiam in Scriptu-
ris caelum dici *thronum Dei* & terram Scabellum pedum e-
jus. Sed Not: hoc non fieri ratione *Indigentiae* quasi in-
digeat caelo ad suam conservationem & habitationem,
Sed Deus ut in alijs fuit liberrimum agens, ita etiam in
caeli productione, nulla necessitate coactus vel impul-
sus, illud creavit, juxta Eph. 1: ubi Deus dicitur omnia
operari secundum consilium voluntatis suae Apoc. 6. v.

14
profertur, quod si non in oratione in qua
produci in suppositis distinguit. **Neg.** et per
actio transiens est ita simpliciter dicta, quod ista com
ule: Tu creasti omnia & dicere de Deo quod sunt & creata
sunt. Quæ dicta egregie comprobant, quod nulla in-
digentia potuit esse, qua Deus cogeretur ut manum ad
creationem applicaret: Sed ratione manifestationis, quod
ibi præcipue tanquam ex nobilissimo suo opere, suam
majestatem & Gloriam manifestare voluit. Psal. 19.

22. Hic non immerito quæri potest Numne etiam
creatio Aristoteli perspecta ac cognita fuit? Gentes lu-
m in naturæ cognovisse Deum tanquam causam Effici-
entem & conservantem mundi (sic censente Divo Aposto-
lo Paulo Rom. 1. Gentes inde inexcusabiles pronun-
ciantes, quod ex visibilibus operibus, creatione videli-
cet mundi, Deum cognoverunt invisibilem, neq; tamen
ut Deum coluerint) quis inficias ire non veretur? Sed
creationem omnium rerum ex nihilo initio temporis
factam, seu modum productionis, ex quo creatio maxi-
me æstimatur, statuimus nullum hominem sine ductu
& dictamine Spiritus S. indagare posse. Apostolus ad
Heb. 11. 3. asserit nos fide intelligere perfecta esse hæc
secula, fides vero non est ex rationis acumine, sed Spi-
ritus S. in Scripturis loquentis dictamine, pendet: uti
colligitur ex: Rom. 1.

23. Exposita & pro instituto declarata causa Effi-
ciente, operæ pretium nos facturos arbitramur, si pari
ratione materiam nobilissimæ & longè magnificentif-
simæ celestis machinæ, indagaverimus. Id vero op-
timè nos præstare posse videmur, præmittendo ea quæ
ad hujus rei faciliorem ac magis distinctam cognitio-
nem (ne in errorum vel ad minimum obscuritatum præ-
cipitia abducamur) facere videntur. Partim etiam in-
digitando falsas opiniones, partim eas in medium addu-
cen-

tendo & ad trutinam veritatis examinando, ut tandem vera sententia prodeat ac emergat.

24. Pro accuratiori itaq; cognitione distingvimus inter cælum constituendum & constitutum: *constituendo* planè (è sacris litteris docti) materiam denegamus nam nulla fuit, sed Deus omnipotenti suo verbo illud ex nihilo creavit: Gen: 1. In principio creavit Deus cælum & terram: creatio vero (ut omnibus tam Theologis quam philosophis sobriè philosophantibus est in cofesso) fit ex nulla præexistentemateria, ab infinita virtute.

indum cælum
ut explicatur
in choandum
mediata, et
creatum;
pfiendum
tum est
mediata

25. Sed Not: quod creatio fit duplex, *Immediata* & *Mediata*: hac & non illa creatione cælum est creatum, videlicet, ex nihilo privativo, seu rudi & indigesta materia, quæ ex se & sua natura, nullam habuit inclinationem vel propensionem ad Effectum, quod ex illa producebatur, sed (ut ita dicā) obedientiariā tantum eamq; in ordine tantummodo & Divinum agens.

26. Cœlo vero in actu perfecto constituto materiam derogare, quis audet? Est enim corpus naturale; *facere vero corpus naturale sine materia, est facere insomnium sine somno, inquente Scal: Exer: 3 59. Sect. 11. seu ut habet I. de plant: panem sine farina.* Audias porro eundem egregiè loquentem, & nostram sententiam suo calculo approbantem Exer. 61. Sect. 5. *Ubi quantitas & Figura est, materiam subesse necesse est*, nam quantitas materiam proximè, tanquam individuus comes insequitur. Quapropter cum cælum est *quantum*, certæ figuræ, materiam ipsi inesse, omninò fatendum est.

27. Non tamen defuerunt illi qui ausu plusquam temerariò in totum denegarunt cælo materiam: Ab hac enim opinione alienus non videtur *Jamblicus* in

lib. de Myst. Eam quoq; obnixè tuetur *Avenroes* in lib: de subst. orbis cap. 2. & lib. 8. Meth. c. 4. *Avenroem* secutus est *Durandus* in 2. dist. 12. quæst. 1. Num. 14. Hi etiam ad suæ ineptæ sententiæ aliquam probabilitatem conciliandum, varia solent adducere argumenta, non tamen nisi levicula & otiosa ac ad eorum sententiam probandam invalida; in quibus piaculum reputo tempus & chartam perdere: Si quæ alicujus momenti fuerint, ea ad actum disputationis reservare consultius ducimus.

29. Quidam non denegant cælo materiam, sed qualis illa sit, inter omnes non convenit.

30. *Hæraclitè* & *Pythagora* somnium ac delirium fuit, cælum esse ignea natura; sed hæc opinio sine absurditate nequit defendi: Nam si cælum esset igneæ naturæ ut illi contendunt, jam pridem illius incendio inferior mundus deflagasset, cum tanta sit ignis voracitas & acrimonia: unde & *Herodotus* ignem beluam avidissimã inexplebilẽq; vocat, quæ quantò plura consumit, tantò facundius se parit. Adde hac ratione corruptibilis & Elementaris naturæ cælum fore.

31. Alij cælum esse aërea complexionis sibi persuasum habent: Suamq; opinionem munire solent (irrito tamen conatu) argumentis petitis ab ipsa Theologia: Dicentes *Moses* testatur secundo die à Deo fuisse expansum creatum, seu interstitium dividens aquas superiores ab inferioribus, idq; appellatum fuisse cælum. Illud autem Expansum non posse esse aliud nisi aër, quod evincere se putant, ex *Esdra* lib. 4. c. 6: 41. Tu die secundo creasti aërem expansi, & imperasti ei ut distingueret, divisionemq; statueret inter aquas, ut pars earum sursum, recederet, pars vero deorsum maneret. Respondeo,

Non est
Cum: 1. v

Falsum esse quod eorum expansum, secundo die à Deo
creatum, nihil fuerit aliud quam aer. Nam *Esdra* in lo-
co citato distinguit inter aërem & expansum, dum dicit
Deum secundo die creasse *aërem expansi*.

32. Alij *Aquam* ponunt, & pro sua sententia obti-
nenda, solent itidem varia argumenta à Theologia de-
promta, comportare: ego vero alijs dimissis unum tan-
tummodo quod præcipuum illis videtur adducam, idq;
ex *Gen. 1.* ubi inquit *Moses* quod *Deus* distinxit aquas
ab aquis, fecitq; firmamentum in medio aquarum:

*manam in
compositum
et prima in
ita ab us. f.
proph.
donata.*

Hinc concludunt ex aquis cælum esse efformatum.
Quod nisi intelligant de cæli materia remota & aquis
analogi, probabilem non sœvent sententiam.

33. *Thales* cælestia corpora *terrestria* constituit, ea-
demq; fabricavit ex terra *Anaximenes*, nec tamen cade-
re propter rapidissimam vertiginem, qua circumvol-
vitur, statuunt. Sed hæc ut paucos patronos habet,
ita recto nequaquam stat talo.

34. Hisce opinionibus à veritatis scopo longius re-
cedentibus, constituentibus, scilicet, cælum corpus
quoddam mixtum, quod tamen omnibus sanioribus &
melioris notæ philosophis, est corpus *Simplex* & *ûmplex*,
ad stipulari non possumus, sed cum præstantissimis phi-
losophis & cum ipso *Arist.* quatuor Elémenta statuen-
tibus, nempe ignem, aërem, aquam & terram, dici-
mus cælum esse *quintam Essentiam*, id est neq; est ignea,
neq; aërea &c. essentia, sed esse *quintæ Essentiæ* ab E-
lementorum quatuor Essentijs, diversæ, unde in præ-
verbium ferè abivit, *Quinta Essentia peripateticorum*.

*in tollit
composita*

35. Pro uberiori confirmatione has insuper addi-
mus rationes. 1. Si *Deus* in prima creatione creavit
cælum & terram, id est rudem & indigestam massam
cæli

(14)

cœli & terræ, sequitur Deum non produxisse cœlum ex Elementis. At verum est Antecedens, ut constat ex Gen. 1. v. 1. Ergo consequens. 2. Si cœlum esset Elementaris naturæ tenderet sursum vel deorsum, similiter si esset corpus mixtum, quandoquidem deberet agitari motu Elementi prædominantis, sed neutrum fit: quare irrefragabiliter concludimus, cœlum esse ab Elementorum naturis alienum. 3. Cœlum reliquis Elementis occupat locum superiorem, quod non faceret si esset Elementum vel ex his conflatum.

36. Posito jam quod cœlum non est Elementaris naturæ, nova exoritur controversia, priori non inferior, diu multumq; in scholis philosophorum ventilata atq; exagitata, neq; adhuc satis decisa: Num, videlicet, *Materia cali sit eadem cum materia inferiorum* (puta prima) circa hanc questionem explicandam in varias abeunt philosophi, sententias.

37. Pro *Negativa* quidam tamquam pro aris & focis acriter pugnant: Putantes indecorum esse in bene constituta civitate, ut idem sit principis & cerdonis vehiculum: quomodo possibile sit ut eadem sit materia corporis nobilissimi, cœli, & scarabæi abjectissimi, se mente assequi non posse perhibent. Horum sententiam vide sufficienter refutatam apud *Scal.* Exer. 61. Hujus sententiæ tutores ac fidelissimi defensores sunt *D. Thomas* 1. p. q. 66. Art. 2. *Copreolus*. q. 1. art. 1. *Herveus* tract. de Nat. cœli.

38. *Affirmativa* neq; illa suis destituitur patronis ut sunt præsci philosophi *Trismegistus*, *Empedocles* &c. In eandem postea iverunt *Avincenna* lib. 1. c. 3. *D. Bonaventura* lib. 2. d. 12. q. 1. *Egidius* in 2. d. 14. *Senertus* lib. 2. c. 2. de cœlo. *Bartholinus* in sua phys. de cœlo. *D. Jacobus*

Martini in prælect. phys. Conimb. lib. 2. phys. cap. 2. E-
amq; probat Scal. Excer. 61. Sect. 1. hoc argumento:
Entia præter necessitatem non sunt multiplicanda, si-
quidem jam nulla datur evidens & suadens ratio, quare
coelo aliam ab horum inferiorum materia, ascribamus,
Ergo neq; in censum naturæ novum Ens temerè intro-
ducendum.

39. Deinde oppugnantibus hujus sententiæ hoc
opponimus argumentum solvendum. *Omne corpus na-*
turale est materiatum, talum est corpus naturale, Ergo materia-
tum: Si est materiatum, constabit vel ex materia prima vel se-
cunda, tertium non datur, At non ex materia secunda cum sit cor-
pus simplex, Ergo à prima, sed plura uno, prima, in eodem gene-
re sine cogentibus argumentis esse constituenda, negabit ille qui
saltè à limine Philosophorum salutè vitè scripta; sequitur proin-
de eandem esse materiam celi & horum sublunarium quod fuit
demonstrandum.

40. Materiam in cœlo dari & quidem eandem spe-
cie cum materia inferiorum probatum est, eam vero
solam subsistere, nobilissimamq; eas operationis quæ à
cœlo proveniunt edere (cum sit ex recepta sententia
physicorum principium passivum) nemo qui vel primo-
ribus labris philosophiam degustavit, affirmabit. Nam
actio est actus agentis & quidem secundus, ille autem
non nisi ab actu primo seu *Forma* oritur: qualis ea sit in-
ter doctos controversetur.

41. Recentiores pleriq; omnes, cœlum habere *For-*
mam informantem vna nobiscum concludunt. Idq; pro-
bant 1. Cœlum est corpus actu existens, hoc aliquid,
quod acceptum ferendum forma. 2. Accidentia ejus sunt
determinata, talis autem determinatio provenit à *For-*
ma, secundum *Averroem* in lib. de subst. orbis. 3. In
cœlo

14
cœlo dantur actiones internæ, quæ non nisi à forma interna ortum ducunt.

42. Valeant proinde *Arist.* & *Avenrões* falso ponentes Intelligentiam Formam cœli. Nam 1. Nusquam habet scriptura angelorum usum in movendis orbibus, sed pro officijs hominum. 2. Si cœlum careret forma informante non esset Ens actu, sed pura potentia, quod absurdo absurdus, vanum ergo & profanum est cœlo Formam assistentem affingere.

43. An Forma hæc informans sit *Anima* nec nè disquisitione indiget. Cælum esse animatum antiqua fuit *Pythagoricorum* & *Platoniorum* sententia: ut videre est apud *Conimb.* lib. 2. de cœlo c. 1. q. 2. Sed rectè disputant contra illos ibidem *Conimb.* ut & *Senertus* l. 2. phys. cap. 2. Contrariamq; sententiam una nobiscum amobus (quod dici solet) amplectuntur ulnis, idq; non sine urgente causa & manifesta ratione. Siquidem. 1. Nullæ in eo actiones, quæ ab anima proficisci solent: conspiciuntur. 2. Nulla quæ animæ debentur habet organa. 3. Tres tantum dantur animæ gradus. Vegetans, sentiens, & Rationalis, & si animatum est alterutrum horum habeat necesse est: Sed Neutrum habet. *Primò*, Non Animam vegetativam, nam 1. Non *Nutritur*, cum alimentum non intra se recipit, nec digerit, neq; in suam substantiam assimilando convertit, quia nihil in cœlo corrumpitur, aut contrarijs qualitatibus dissolvitur, quod nutritione instaurandum sit. Neq; 2. *Augmentatur*: Augmentatio præsupponit nutritionem, hæc denegatur cœlo, Ergo & illa.

Neq; 3. *Generat* sibi simile in specie. *Secundò* Neq; Animam *Sentientem*, ubi organa sensus ubi oculi? ubi aures? ubi nares? &c. quis finis? Nullus, At Deus & Natura nihil

faciunt frustra. Arist. lib. 1. de cœlo cap. 4. *Tertio* Neq; Animam *Rationalem*: ubi intellectus? ubi voluntas? Certò itaq; concludimus cœlum non esse animatum. Satis itaq; est cœlo Formam tribuere (formis Elementorum nobiliorem) cujus beneficio cœlum est id quod est, sed qualis sit, nullus hominum in hac rerum imbecillitate (nisi à posteriori, ex accidentibus & Effectis proprijs) exponere potis est.

44. Hæc de principijs *intrinsicis Materia*, scilicet & *Forma* (quibus si destitueretur iusta, causa ob quã corpus naturale dicendum esset inveniri vix possit) dicta sufficiant, reliquum est ut levi brachio etiam de fine agamus ejusdem.

45. *Finis* est duplex *primarius* & *secundarius*. Ille est Gloria Dei, conditum enim est cœlum, ut per illud bonitas sapientia & omnipotentia Dei innotesceret, & creaturæ quarum princeps est homo, incitarentur ad agnoscendum & colendum creatorem. Proverb. 16. v. 4. *Universa* propter seipsum operatus est Dominus. *Secundarius* est usus & utilitas hominum &c. quod Notandum contra *Pererium* qui ad tuendam dignitatem cœli supra hominem, solum omnia subcœlestia esse facta propter hominem, non autem cœlum ipsum lib. 2. de phil. Nat. c. 6. In oppositum *Scal.* Exer. 250. Sect. 1. probat etiam cœlum esse factum propter hominem, ex operationibus cœli. Et *Selnecc.* supra citatum locum idem deducit ex ordine creationis, quod homo ultimò conditus sit, tanquam Dominus, propter quem omnia sint condita. Et tantum de causis.

46. Siquidem *attributa* & *affectiones* non parum videntur facere ad cœli uberiores (videlicet à posteriori) cognitionem, ideo eas (promissi memores) im-

medi-

(14)

mediate post causarum expositionem, annectere animus est.

47. Affectionum celo competentium est. I. *Simplicitas*. Non quidem ἀπλῶς hoc modo solus & Triunus Deus est simplex: Sed καὶ ἅμα quod non respuit omnem simpliciter compositionem, non enim excluditur illa combinatio quæ est inter materiam & Formam, sicut probatū est in Theſibus superioribus. Sed certam compositionis speciem, videlicet eam quæ est vel ex omnibus quatuor Elementis, vel ex quibusdam, ipsi denegamus. *Simplex* deinde non inconciannè dicitur in collatione ad ipsa Elementa, quæ tametsi in suo genere sunt simplicia, hæc tamen sua puritate cælum vincit ac excedit.

48. 2. *Constantia & incorruptibilitas* de qua certas ob causas ad calcem disputationis agamus.

49. 3. *Tenuitas*: cælum non esse corpus durum ac solidum, in quo stellæ inhæreant, sed corpus instar æris fluidum, substantiæ subtilissimæ & tenuissimæ, in quo stellæ suos motus peragunt Optici & Astronomi demonstrant, neq; contrarium sine notabili suarum observationum detrimento asserere possunt.

50. *Optici tenuitatem cæli ostendunt ex refractionibus* quarum duas si cælum esset impervium dari oportet: *unam* propter vapores circa terram ascendentes, *Alteram* propter cæli solidum corpus (Nam certissimum est tot fieri refractiones radiorum, quot media sep diaphana diversa sunt inter rem visam, & oculum videntis) Et sic stellæ nunquam apparerent in loco proprio, sed vel *Propiores*, si res visa constituta fuerint in medio densiori, oculus in tenuiori: vel *Remotiores*: Si res visa in tenuiori, oculus vero in densiori, constitutus fuerit.

Vice.

Vitello lib. 10. p. 1. l. 3. persp: com: prop: 5. 6. 7. 8. & 9. Atq; hac ratione in fumū abirent observationes Astronomorum, perhibentes propter impuritatem aëris infimi, varijs circumterraneis exhalationibus opplet i, unam tantum sensibilem & notatu dignam refractionem apparere.

§1. *Astronomi* recentiores evidenter idem comprobant: *Primo Motu Planetarum* qui nunc terræ sunt propiores, nunc ab eadem remotiores, quod doctrina parallaxium docet, id quod sine penetratione dimensionum (à qua natura abhorret) si cœlum solidum esset corpus, fieri quis affirmabit? *Secundò Motu cometarum* idem non obscure demonstrant, quorum quosdam præstantissimi Mathematici in cœli regione supra δ constitutos fuisse, ac proprio motu à motibus reliquorum astrorum distincto, gavisos fuisse, accuratissimè observarunt. Hos igitur (sive cometas sive novas stellas,) cœli si qua esset durties respūeret. *Dicitur* planetas hos infixos fuisse orbialicū fixarum vel erraticarum, vel concreatum cuius novæ stellæ novum orbem. *Prius* absurdum, tum enim semper in eadem fuissent distantia cum planeta in cujus ciebantur orbe, contra quam experientia docuit. *Posterius* incredibile, Nam 1. Nimum augeretur orbium numerus, propter numerum cometarum præteritorum & futurorum. 2. Otiosus ac frustraneus orbis ille esset evanescente cometa; quæ omnia asserere, imperitum est.

§2. *Pro tenuitate cæli* pugnat quoq; ipsa *Scriptura*, utens ejusmodi verbis, quibus raritas ac tenuitas cœli adstruitur. *Gen. 1.* dicitur cœlum שמים quo *Rabini* & *Hebreis* *Tenuis* significat à radice שם extenuare, tenuè reddere. videatur *Lexicon Buxtorfi*:

14
33. Proinde sic argumentamur: Quodeunq; Optici & Astronomi præstantissimi demonstrant, imo ipsa Theologia asserit, id est acceptandum & temerè non reiiciendum: At cælum esse tenue, optici & Astronomi demonstrant, Theologia etiam asserit. Ergo &c: Facessant proinde illi qui dicunt cælū esse solidū & firmū idq; probare conantes è Job. 37. 18. Gen: 1. vbi juxta interpretationem 70. interpretum appellatur στερέωμα id est firmamentum: At nihil proficiunt hoc celo plumbeo. Nam *Solidum* non dicitur quod sit crassum & astris impervium, sed partim quia trina dimensione constat, partim quia totum sui plenum, inquitente *Scaligero*. Similiter *Firmamentum*, non quod durum est instar ferri vel chalybis, sed firmam habet durationem & consistentiam.

34. 4. *Motus*: Motum pleriq; Physici & Astronomi cælo denegant, non quidem simpliciter, licet enim secundum totum nunquam moveatur localiter, tamen secundum *Partes* moveri concedunt, quatenus cedit corporibus spissioribus id transeuntibus, & rursus post eorum transitum in se ipsum redit. Cælum ineptum esse ad motum localem probat *Timplexus* parte altera phys. pag. mihi 45. Duabus rationibus. 1. Nullum corpus tenuissimum & subtilissimum movetur rapidissimo motu præcipuè tam concitato ut secundum supputationem *Bartholini*, orbis octavus & secundum quosdam nonus, una hora 3153333. miliaria Germanica absolvat, tantum motum & tam velocissimum quomodo conficere possit, corpus tam grande, nisi in instanti fiat motus partium, mentè complecti non valeo. 2. Illud dogma de motu cæli neq; ex sacris litteris, sed potius contrarium comprobari potest, ubi astris mo-

ten mit
Cantium g
miller 4
da triu

tus, ortus, occus, statio, retrogressio, circuitio tribui-
tur Jos: 10. 13. Eccles: 1. 5.

55. His positis non erit difficile questionem illam
solvere de qua disceptari solet inter Astronomos, *an*
caelum sit unum corpus continuum vel in plures orbes seu sphaeras
distinctum? Vulgata & communis est sententia quo-
rundam Philosophorum tam veterum, quam recentio-
rum, quæ etiam in quorundam animis tam altas egit
radices, ut eradicari, ac evelli vix autem difficulter
queat; cœlum realiter certis orbium machinis & inter
se contiguis esse contextum, non locus ac cœpa constat
ex variis orbiculis. Idq; conantur demonstrare ex mul-
tiplici & vario, qui conspicitur in cœlo motu: Nam
corpori simplici unicus tantum competit motus, Arist.
lib. 1. de cœlo c. 2. tex: 7. Proinde si cœlum esset cor-
pus continuum nullis orbibus divisum unicus tantum
esset motus: & per consequens stellæ omnes moveren-
tur æquali motu, nulli darentur congressus planetarum,
nullæ eclipses, &c. At falsum est, inquit, consequens.
Ergo & Antecedens.

56. Verum recentiores melioris notæ Astronomi,
ex stellarum varijs motibus, pluralitatem orbium col-
ligi posse, constanter negant, Atq; istum multiplicem
motum, non à numero orbium provenire, sed stellis ad-
scribendum etiam atq; etiam contendunt: quod etiam
veritati magis consonum didetur. Nam Deus est com-
pendij author, & quam brevissimis potest, operatur li-
neis. Ergo incredibile est, ob unius alicujus stellæ cir-
cumgyrationem, tam vastam molem à Deo esse crea-
tam. Deinde nec videmus aliquod inconueniens sequi
exnegatione orbium, ex positione vero per plurima se-
quuntur absurda, propter diversam media diaphana, lu-
cidi-

*compositus
est nro ab
no vno alio
multiplex*

14
ciditate & raritate plurimum discrepantia, per quæ ra-
dij stellarum tranſeant. Vid. Theſis 50. Quod vero A-
ſtronomi ingenioſi excogitarunt orbis, factum eſt ad
motum ſtellarum declarandum. Aſſumi proinde tam-
quam reales non poſſunt, niſi quis ex hypotheſibus the-
ſes abſurdè facere voluerit.

57. 5. *Figura*: Figuram cælo circula-rem, ſphæricam
ſeu rotundam attribui- mus, quantumvis alij, aliam ei
percommode aptari poſſe contenderint. Idq; proba-
bimus. *Primò* ſcripturæ dictis Eccleſ. 24. ubi Divina ſa-
pientia ait *gyrum* cæli percurri, ſeu ut in Græca verſio-
ne habetur *κύκλωσα* i. e. rotundavi. Parallelus eſt lo-
cus, Proverb. 8. ubi eadem ſapientia aſſerit ſe *gyro* h. e.
cælo rotundo vaſaſſe abyſſos, ſeu ut Hebraicus textus
ſonat, ſe deſcripſiſſe circulum ſuper faciem abyſſi. *De-
inde* Philoſophicis rationibus. 1. Corpori maximo, ca-
paciſſimo atq; perfectiſſimo, maxima, capa- ciſſima,
ac perfectiſſima debetur figura, qualis eſt ſphærica, eſt
enim illa inter ſolidas ex omnibus Iſoperimetris capa-
ciſſima; ſed cælum eſt maximum quippe cælum eſt cor-
pus ſupremum & non ſolum reliqua corpora omnia ſuo
ambitu includit, ſed etiam domicilium eſt Aſtrorum,
quæ maximæ ſunt quantitatis: ideo dicit Ariſt. lib. 1.
de cælo c. 9. cælum propterea eſſe corpus omnium ma-
ximum, quia in ſe reliqua omnia continet. Ergo eſt
ſphæricum. 2. Si cælum eſt planum, aliqua pars cæli
eſſet nobis propinquior altera, illa videlicet quæ eſt ſu-
pra caput noſtrum: & quæ nobis propinquiora, ſub
majori angulo conſpiciuntur, & quæ conſpiciuntur ma-
jori angulo, majora videntur: ☉ itaq; vel ſtella exiſtens
in medio cæli, maior deberet videri quam in ortu vel
occaſu: experientia vero contrarium docet, nempeo

Cont: g
ero cæli
Joan. 24.
cæli per
Rx h
quæ fig

omnes cæli partes in ipsa revolutione æqualiter à centro
 terra distare: Infalibiliter proinde concludimus cæ-
 lum esse rotundum non planum, idq; à proprietate cir-
 culi, cujus omnes lineæ à centro ad circumferentiam
 ductæ sunt æquales. *Ram. 17. Elem. lib. 4. Geometriæ.*
 Nec obstat tamen si sol interdum circa ortum vel occa-
 sum videtur major quam in medio cælo constitutus, fit
 enim hoc (secundum *Joh. Bapt. port. lib. 1. de refractione*
p. 12.) per accidens propter vapores ascendentes, qui
 inter oculum nostrum & solem interpositi refrangunt
 radios nostros visuales, ita ut non comprehendat rem
 in naturali & vera quantitate quod etiam Optici dena-
 rio projecto in fundum limpidæ aquæ, ad oculum de-
 monstrare solent. Totam rem exemplo familiari de-
 clarat *Scal. Exer. 83. Sect. 2.* inquiens, *sicuti diffunditur*
agua solidi corporis objectione, species exiens atq; in actum edu-
cta per lucem, ubi in aëre tenui nihil occurrit: æqualis sibi pro-
dit ubi quid se ponit crassius, quasi retunditur, atq; propterea
distatur, veluti in aqua, à cuius deinde superficie, pingitur ær
eadem qua se in eam intulit quantitate.

58. Ultimò de Cæli constantia & à corruptione im-
 munitate hæc tenenda: Cælum ab extra vel externo
 principio videlicet Deo à quo dependet in esse & con-
 servari corruptum iri, unanimi consensu indubitatis
 verbi Divini testimonijs moti, Theologi concludunt.
 De modo vero corruptionis discrepant ac variant: qui-
 dam certo certius sibi persuasum habent, cælum in ex-
 tremo judicio, non quoad substantiã interiturum, sed
 tantum secundum qualitates renovatum iri, non secus
 ac in diluvio factum est. Et hanc suam sententiam ra-
 tionibus parum firmis innixam, tamquam certissimam,
 obtrudere nobis (intito tamen conatu) allaborant. In-

31 Ignora hæc
 præbet. Ergo
 utia. h. f. f.
 in tollit. Ma
 cius, nun. can
 i. r. r. r. r. r.
 in, cibo r.
 in appur
 r. r. r.

fieri non possumus multa dicta in scripturis alterationem præ se ferentia occurrere, sed hæc sunt conferenda cum alijs clarioribus, quæ totalem interitum varijs modis describunt.

59. Sed ut ut hæc sententia præ se ferre videtur probabilitatem, melius tamen doctissimorum palato contraria sapit sententia, quam etiam multis potuissent probare rationibus, nisi id pagellæ angustia prohiberet & in actum disputationis reservare mandaret. Ita tamen posteriorem hanc sententiam probo ut priorem non proorsus condēnem, nec de re difficili & non satis certâ ac scitu necessariâ, morosè cum quopiam contendere velim.

60. An vero cœlum ab intrinseco principio & suapte naturâ ad corruptionem propendeat, imò an corruptioni (saltem quoad partes) actu sit abnoxium, magis ad rem præsentem philosophicamq; considerationem accommodata est quæstio. Non desunt sanè & recentiorum turba, eruditissimi philosophi & Astronomi, qui affirmativam constanter & sordulò probant ac defendunt, adductis præter aliquam multas alias, ex observationibus Astronomicis & coelestium cometarum novarumq; stellarum generationibus, conjecturis & rationibus varijs & solutu perquam difficilibus.

61. Econtra vero pervetus & in lycæomultorum seculorum decursu decantata, atq; ab omnibus ferè veterum, tum recentium philosophorum unanimi calculo approbata ac recepta & fixa est sententia, cœlum non tantum à corruptionibus & transmutationibus substantialibus liberum esse, verum etiam neq; naturam habere ad corruptiones subaundas propendentem. Hinc sua natura cœlum incorruptibile esse corpus, in veriverbium apud hos ferè abiit.

*Ben Hur de
Omni: Sant
nulli dicitur
zi, nulli*

*Apud
Aristot
2. 1. 1.*

*sed in
iniphibilis
mari sed*

*In
iniphibil.
flammy In*

62. 10

*est
mitalu
magis non
hinc*

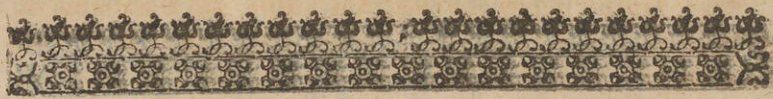
62. Inde autem sententiam imprimis confirmant quod nondum infallibiliter rationibusq; indubitatis ab ullo deprehendi stabiliriq; potuerint veræ ac naturales in cælo generationes atq; corruptiones substantiales, sed potius ipsa constare experienciâ plurimorum seculorum observationibus roboratâ singularem & admirandam esse cæli ac cœlestium corporum constantiam atq; in pristino statu permansionem.

63. Ergo, etsi in re obscurissima atq; difficilima, quâ quam nondum video à tot sapientissimis atq; præstantissimis cum Theologis, cum Philosophis constanter ac firmiter decisam & explicatam, sed adhuc in dubio relictam, aliorum potius audire eruditorum iudicia & informationes desiderem quam certi aliquid hic definire: Tamen rationibus probabilibus nixus modestè hac vice posteriorem & communem defendere sententiam volo, existimans in cælo non dari potentiam ad corruptiones merè naturales proximam, quicquid sit de remota. Hæc de materiali cælo dicta pro instituto sufficient. Hujus conditorem & conservatorem supplices rogamus quod clementer nobis hisce turbulentissimis temporibus gratiosa sua præsentia adesse, & tandem ex hac miseriarum valle in cœlestem ac æternam patriam, nobis per meritum Christi ab æternopararam, ducere velit, cui cum Patre & Spiritu Sancto, sit honor & gloria in secula nunquam terminanda.

A M E N.

Ad

*De Long
in cælo
in cælo
in cælo
in cælo*

Ad Venerabilem & Præstantissimum Virum,
DN. JONAM BENEDICTI.
 Nericiensem, P. philosophiæ Candidatum, sym-
 patriotam & amicum singularem, publicè,
 pro Magisterij gradu consequen-
 do, de cælo disputan-
 tam.

Ingenij præstantis vir, JONA BENEDICTI,
 Nericij nostri portio grata soli:
 Dum ruis in doctam, disceptaturus, arenam,
 De cælo, cæli portio certa sacri:
 Emicat inde tua vis indolis ardua, nec non
 Artis, Vir doctè, das documenta tua.
 Egregiam laudem, valde & memorabile nomen,
 Jona doctè, paras hac ratione tibi.
 Perge ita, namq; tibi simul ac venerabilis ipsa
 Prona sit in laudes Theiologia tuas.
 Nericianorum, faxit cæli arbiter illud,
 Præclarorum sic copia semper erit.

*Amoris & benevolæ causâ flante
 pede, facieb.*

LAURENTIUS WALLIUS
 Nericiensis.

Qua-

A L I U D.

Qualis in excelso radiat sol vectus Olympo
Inter & illustres candida luna faces,
Talis honoratos inter mi Jona Magistros
Egregium spargis lucis honore jubar:
Dum coeli quæ sit natura axisq; supremi
Concinnis Thesisibus differis ipse tuis,
Perge Medusæo tua labra lavare liquore
Mox teget aureolas pulcra corolla comas.

Honoris & Favoris ergò reliquit

JOHANNES CHESNEGOPHERUS
Med: Doctor & p. p.

